

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Turapov Voxid
Mamadiyorovich

*Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy
markazi Aniq va tabiiy fanlar metodikasi kafedrasida o'qituvchisi*

AXBOROTLASHGAN JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM VA AXLOQIY MEZONLARNING O'ZIGA XOSLIGI

Annotatsiya: Ushbu maqolada axborotlashgan jamiyat taraqqiyotida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va axloqiy mezonlarning uzviyligi, hamda ularning o'zaro munosabatida texnika texnologiyalar taraqqiyotining ta'siri yoritilgan. Qadimdan shaxs ma'naviyati mohiyatan jamiyat mazmuni asosida rivojlanib kelgan, xattoki shaxs g'oyasi jamiyatni tubdan o'zgartirishga, taraqqiy ettirishga ta'sir etgan. Kishilik tarixida o'quv adabiyotlarda shaxs o'z yo'nalishi, tadqiqot ob'ekti va maqsadlarini ifodalagan holda turli talqinlarga ega bo'lgan.

Kalit so'zlar: Ma'naviyat, inson, shaxs, jamiyat, ma'naviy salohiyat, yetuklik, axborotlashgan jamiyat, texnika, texnologiya, axloqiy mezonlar

Abstract: In this article, the integration of person-oriented education and ethical criteria in the development of the information society, as well as the influence of technical and technological development in their interaction, is highlighted. Since ancient times, the spirituality of a person has essentially developed on the basis of the content of society, even the idea of a person has influenced the radical change and development of society. In the history of personality, the person has different interpretations in academic literature, expressing his direction, object of research and goals.

Key words: Spirituality, man, person, society, spiritual potential, maturity, information society, technology, technology, ethical criteria

Аннотация: В данной статье выделена интеграция личностно-ориентированного образования и этических критериев в развитии информационного общества, а также влияние технического и технологического

развития в их взаимодействии. С древних времен духовность человека по существу развивалась на основе содержания общества, даже представление о человеке влияло на коренное изменение и развитие общества. В истории личности человек имеет различные толкования в академической литературе, выражающие его направление, объект исследования и цели.

Ключевые слова: Духовность, человек, личность, общество, духовный потенциал, зрелость, информационное общество, технология, технология, этические критерии.

Bugungi kunda hayotimizning turli sohalarida axborot kommunikatsiya va kompyuter texnologiyalarining kirib kelishi va jadal rivojlanish yo'liga o'tishi jamiyatimizga ijobiy ta'sir qilmoqda. Natijada insoniyat axborotlashish sohasida inkilobiy o'zgarishlar davrini boshidan kechirmokda. Dunyoda umumiy axborotlashgan hamjamiyat shakllanmoqda. Bu o'zgarishlar asosini axborotlashtirish, telekommunikatsiya va kompyuter texnologiyalari konferentsiyasi negizida axborotni uzatish va iste'molchiga yetkazib berishning eng zamonaviy va samarali vositalari dunyoga kelayotganini tashkil etadi. Oqibatda XXI asr –axborotlashgan jamiyat asri deb e'tirof etilmoqda.

Shaxs jamiyatning madaniy taraqqiyotida aqli va idroki bilan millat an'ana, turmush tarzi va tajribasini davom ettiradi. Shu sababli "shaxs" fenomeni jamiyat taraqqiyotining har bir bosqichida tadqiqot markazida turgan. Sharq diyorida shaxs fenomeni axloqiy, ma'naviy, ma'rifiy me'yorlar orqali tushunilgan va yuksak ma'naviyatga ega qadriyat sifatida qabul qilingan. Inson shaxs sifatida barkamollikka intiladi. Uning atrof muxitga munosabatida va ijodiy faoliyatida namoyon bo'ladigan ijtimoiy ahamiyatga molik o'zgarishlar qilish layoqati shaxsning faolligi hisoblanadi. Bunday layoqatida biz shaxsning mustaqil fikrlashi, qarashlarida o'z nuqtai nazarini ximoya qila olishi, so'zi bilan ishi birligida ifodalanadigan hayotiy pozitsiyasi ko'rinadi.

Axborotlashgan jamiyat – ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, eng avvalo, axborotni ishlab chiqarish, unga "ishlov berish", saqlash va jamiyat a'zolariga yetkazishga bog'liq ekanini anglatadigan tushuncha. Jamiyatni axborotlashtirish jarayoni hozirgi kunda global xususiyatga ega bo'lib, ilmiy-texnikaviy va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning o'zagini tashkil etmoqda. Axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi bugungi ilm-fanda muhim ahamiyat kasb etmoqda. U industrial (O.Kont, J.Mill va boshqalar) va postindustrial (R.Aron, U.Rostou va boshqalar) jamiyat konsepsiyasi o'rnini egallamoqda. Jamiyatni axborotlashtirish o'z bosqichlariga ega. Birinchi bosqich – jamiyatni elektronlashtirish. Bu bosqich yarim o'tkazgichlarni amalga joriy etish bilan bog'liq sof texnik jarayonlarni o'z ichiga oladi. Navbatdagi – jamiyatni kompyuterlashtirish bosqichida eng yangi kommunikatsiyalar yordamida axborotlashtirishning texnik negizi shakllanadi. Jamiyatni axborotlashtirish bosqichi, o'z mohiyatiga ko'ra, inson va jamiyat manfaatlari yo'lida axborot ishlab chiqarish va undan foydalanish bilan bog'liq ijtimoiy-texnik va ijtimoiy-madaniy jarayondir.

Zamonaviy axborot texnologiyalari, xususan, internet jamiyatning barcha sohalariga shiddat bilan kirib kelayapti. Internet tarmog'ining imkoniyatlari naqadar

keng va cheksizligi bugun barchaga ayon, u gazeta, radio va hatto televideniedan ham kuchliroq ta'sirga ega, axborot oqimi juda keng. Lekin uning o'ziga yarasha boshqa jihatlari ham mavjud, ya'ni, internetning ijtimoiy tarkibi turfa xil ekanligi qator salbiy holatlarni o'zida namoyon etib, bu o'z o'rnida qator muammolarni keltirib chiqarmoqda. Kishilik jamiyatida ijtimoiy-siyosiy, madaniy, milliy, etnik va boshqa omillarning muvozanati muayyan darajada mavjud bo'lsa hamki, internet tarmog'ida bunday tenglikni ko'rib bo'lmaydi. Bunday holat ma'naviy va milliy an'analarga to'g'ri kelmaydigan, virtual olamning o'zigagina xos bo'lgan internet "madaniyat"ni yuzaga keltirib chiqardi. Tarmoq ichida insoniyatga qarshi, yoshlarga qarshi tajovuzlarni ko'rish mumkin. Internet nazoratsizlik tufayli giyohvand moddalarini targ'ib etib, axloqsizlik, zo'ravonlik, qotillik va terrorchilikka da'vat etuvchi g'oyalar bilan sug'orilgan resurslar to'lib-toshgan tajovuzkor axborot makoniga aylanib bormoqda. Tabiiyki, hali axborotga "o'ch bo'lgan" aholi kirib kelayotgan axborotni saralamay turib, "iste'mol" qila boshlaydi. Ular hali yaxshi va yomon, kerakli va keraksiz axborotning farqiga bormasdan, bir so'z bilan aytganda, aholida xolis axborot oqimidan noxolisini ajratib olish uchun idrok shakllanib ulgurmagani edi. Shuning asorati hozirgi kunda, ayniqsa, sezilmoqda. Bu ba'zan yoshlarimizda har qanday axborotni mutloq haqiqat sifatida qabul qilinishini keltirib chiqarmoqda. Endilikda ijtimoiy muhitda yangi axborot jamiyatini yaratish maqsadi muloqot jarayoniga o'ziga xos xususiyatlar va o'zgarishlarni olib keldi. Axborotning qimmatligi shaxsning sub'ektiv xulq-atvoriga ega ekanligi bilan izohlanadi. Agar inson maqsadiga yerishsa, u holda foydalanilgan axborot e'tiborga olinmaydi va o'z qiymatini yo'qotadi. Shuni ham yodda tutish kerakki, qadriyatlar turlicha. Qiymat - bu ma'lumotning shaxsiga maqsadga erishish yo'lini tanlash jarayonida foydalanishga imkon beradigan xususiyatidir. Bu fikrlarni umumlashtirgan holda aytish mumkinki, jamiyatda qadriyatga ega bo'lgan ma'lumotlardan tashqari, umuman qadrsiz yoki salbiy qiymatga ega bo'lgan ma'lumotlar ham mavjud. "Axborotlashgan jamiyat rivojlanishining muhim qismi sifatida quyidagi xususiyatlar bilan tavsiflanadi: maqsadga erishish uchun axborotni tanlash imkonini beruvchi axborotning qiymati; ma'lum bir vaziyatga bo'lgan ehtiyojni belgilaydigan ma'lumotlarning foydaliligi; ma'lum vaqt davomida ma'lumotlarning buzilishi"

Bugungi yoshlarning aksariyati asosiy axborot manbai sifatida internetga murojaat qilishadi. Lekin ularda axborot immuniteti shakllanmagan mish-mishlar dunyosi bo'lmish "Internet" orqali ma'naviyatga salbiy ta'sir vujudga kelishi mumkin. Nega ta'sir qiladi? Balki yoshlar ma'naviyatining yetarli darajada shakllanmaganligi emasmikan? Bugungi kunda yoshlarimiz – turli xil G'arb seriallari ta'sirida, milliy qahramonlarimiz jasoratidan bexabar o'sayotganligi sababli ma'naviyatga chuqur e'tibor qaratmas ekanmiz, ularning zehni o'tkir, dunyo bilimlarini egallagan bo'lishlariga qaramasdan, Vatan manfaati yo'lida xizmat qilishlariga, begona g'oyalarga berilmasligiga kafolat ham berolmaymiz. Ularni eng avvalo Vatanga e'tiqodni, urf-odat va qadriyatimizga sadoqatli qilib tarbiyalasak, istalgan buzg'unchi axborotlarga nisbatan mafkuraviy immuniteti shakllanadi, deb o'ylaymiz.

Xulosa qiliv aytadigan bo'lsak, Axborot jamiyatida shaxsning axborot madaniyatining shakllanishi uning axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish,

muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, jamiyat hayotida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Shu o'rinda davlatimiz rahbarining quydagi so'zlarini orqali fikrlarimizga yakuni sifatida keltrishini lozim deb bildik: "Hamma islohotlarni, hamma harakatlarni jamiyat bilan birga qilamiz. Hammamiz bir kuch, bir qudrat bo'lib xalqimizga xizmat qilishimiz kerak" Hamma islohotlarni, hamma harakatlarni jamiyat bilan birga qilamiz. Axborot oqimining tarqalish tezligi ortgan va avj olgan bugungi zamonda ommaviy axborot vositalari davlat hayotida asosiy o'rin egallamoqda. Ijtimoiy tuzilmada axborot jamiyatning muhim ijtimoiy quroli hisoblanadi. Ular fuqarolarning o'z huquq va erkinliklarini bilish, o'z g'oyalari va manfaatlarini himoya qilish, kundalik voqealar haqida o'z fikrini shakllantirish imkonini beruvchi muhim institutlardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Veb-sayt: www.president.uz Shavkat Mirziyoyev: Hamma islohotlarni, hamma harakatlarni jamiyat bilan birga qilamiz. 26.01.2022
2. Каримова Г.А. Ўзбекистонда ахборотлашган жамият шаклланишининг миллий-ахлоқий жиҳатлари Фан доктори (PhD) диссертацияси автореферати. Тошкент – 2020. –Б.5.
3. Яхшиликков Ж.Я, Муҳаммадиев Н.Э. Миллий ғоя: Ўзбекистонни ривожлантириш стратегияси. Тошкент. Чўлпон номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи. 2018. Б 503-504.
4. Bekmurodov M., Akhmedova F., Kadirova K. Study the process of harmonization formation of personal and professional qualities at students //International Journal of Psychosocial Rehabilitation. – 2020. – Т. 24. – №. S1. – С. 597-605.
5. КАДИРОВА Х. МИЛЛИЙ ИДЕНТИКЛИКГА ИЖТИМОЙЛАШУВ, МАДАНИЙ, ТАРИХИЙ МЕРОС ВА ТИЛНИНГ ТАЪСИР ЭТИШ ХУСУСИЯТЛАРИ //UNIVERSITETI XABARLARI, 2022,[1/9] ISSN 2181-7324.
15. Kadirova Y. LOVING THE COUNTRY IS FAITHFUL //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. B4. – С. 420-423.